

վերջին ատեններս, ինչպէս ծանօթ է ամենուն, գեղեցիկ օրինակ մը տուին Ազատական ու Ռատկավար Հայ Գաղաքական կուսակցութիւնները, որ եղբայրաբար իրարու ծուլութեով կազմեցին կեդրոնական միակ ուժ մը հասարակաց դատին շուրջ:

Յիշաւի որքան փափագեցիք է, որ միւս ամէն կուսակցութիւններն ալ հետեւէին այդ-

յաղթական օրինակին: Եւր Տարւոյս արեւ-ծագին՝ այդ Խող ըլլայ մեր ջերմ ու սրտազին մաղկանքը ամէն հայրորւոց:

Ամիսփինք եւ ամրապնդենք մեր ջլատուած մարմինները: այն ատեն պիտի տեսնենք որ ստուգիւ «*Միութիւնը ուժ կ'ընձեռէ*»:

ԻՄԻ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԱՐՏԱՔՆՈՑ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻՑ

ՎԱՍՆ ԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԵԱՆՆ

Կը հրատարակենք ՈՍԿԵՌԻԿ Գ.ԷՆ. էջ 453. (որուն վրայ տես «Բազմալիկ» 1921 թիւ 10. էջ 336 մեր նրաբարութիւնը): Հ. Բ. Սարգիսեան կը գնէ իր «*ՄԵՐ ՅՈՅՈՅՍ*»-ին մէջ «Գրոյթեան յեզուն հին դասական է. յստակ է վայելուչ»:

Հ. Դ. Տ.

«Հոմերոս նշանաւոր փիլիսոփայ ասէ. երեք զօրութիւնը յերկնից մեծը անճառելիք ամենեցուն արարիչը մի աստուածութիւն. և հերմէս կոչեցաւ, վասն զի բնութիւն անճառ է:

«Արիստո ասէ եթէ յայտնեալ էր ինձ՝ ոչ ասէի ես ձեզ զանճառելիսն. մինն միայն. լոյսն անմատոյց. հուր իմանալի. միտք լուսաւոր. յարակայ իմաստը պայծառը՝ որ հոգով զամենայն ինչ պատեալ է. բաց ի նմանէ ոչ գոյ Աստուած. ոչ հրեշտակ, ոչ աստանայ և ոչ բնութիւն, այլ ինքն է տէր և հայր, որ ի ձեռն բանին իւրոյ զամենայն արար հոգով շրջելով ի վերայ ջուրց:

«Թելոս յորժամ պատերազմաւ ըմբռնեաց զամենայն երկիր և եկն յԱփրիկէ և մտեալ ի տուն կետնակոչաց, և զոհեաց զի ուսցի խորհուրդս և ասաց. Ո՛վ երաւ նեղին փրաւադին, անուու. որ զԶԶՆԱ ի ներքոյ հաստատութեանդ ցածուցանես,

ուսոյ ինձ. ո՛վ քան զիս յառաջ կամ զկնի իմ. Պատասխանի ես. Որ հնազանդէ զամենայն երկիր՝ նա ասէ առաջ քան զքեզ աստուած է. և զկնի քո բան և հոգին որ ի միմեանս յարկացեալ կան, որոց իշխանութիւնն յաւիտեան է. և դու ուսարդ վաղձադակի մեռանիս, զի ոչ խորհեցար զճանապարհէ քումէ իրա:

«Անամոս փիլիսոփայ ասէ. Աչք Հօր անապական և համարուի, որ ի կամս իւր ունի զօրութիւն հաստատուն և հզօր, բան և հոգի, և ինքն բնութեամբ ամենաւակալ:

«Փիլիսոփոս. Յառաջ քան զառաջին պատճառն. այն որ առաւելն բարձրեալն է անիմանալին և միւսն ի նմանէն որպէս զինքն, բայց ոչ այլապէս. Արամազդայ ի տես հրոյ տեսանես: Վասն որոյ դու միայն զեռանդն յերկիր շրջափակ ստեղծեր, որ հաստատեալ կայ ի յարս ամպոց. անուանք ի երկիրս ոչ բաւէ. մինդ Աստուած՝ և Հայր ամենեցուն, և ոչ ի յայլմէ ունիս զայս զի հանապազ ես, զհետս քո ճանաչէ զոր դու ծնար. իրբե զքեզ և է Աստուած յԱստուած, որդի բնութեամբ ի բնութենէ քումէ, սեպիլ զեղեցկութեան դու յինքն և նա ի քեզ:

« Էական. Անձնական, Առընչական, Իրր տորնչական. Դրական. Գերադրական. Փոխաբերական. Բազմածական. Արարչական. Արքունական. Հիացական. Բացարձական. Այս են սեռական անուններ Աստուծոյ ըստ Դիոնիսեայ, Էական. ըստ որում են Աստուած որ էն: Անձնական. որպէս ծնող ծնեալ բղիտուն: Առընչական. որպէս հայր որդի բղիտող բղիտեալ: Իրր առընչական, որպէս ստեղծող, ապաւէն. Դրական. որպէս իմաստուն բարի. Գերադրական. որպէս արդար արդարոց. իմաստուն իմաստնոց. բարի բարեաց. Թագաւոր Թագաւորաց. Փոխաբերական. որպէս առիւծ, գառն, եղն, վէժ և այլ այսպիսիք: Բազմածական. որպէս երրորդութիւն երրեակ: Արարչական. որպէս զԱստուած, տէր, դատաւոր, Թագաւոր և իշխան: Հիացական. որպէս ո՛ հով(ու)եատ իսրայելի. ո՛ որ արարեք զերկինս և զերկիր. ո՛ խորք մեծութեան. ո՛ որ ի կին մարդ հայելն: Բացարձական. որպէս անհաս, անորակ, անընակ, անուր, աներբ. երկուստան և ամենայն անուանք Աստուծոյ սքօք պարունակին»:

Ս. ՅԱԿՈԲ ՄԾԲՆԱՅԻՈՅՆ ԶՐՈՅՅԸ

(Շարունակութիւն տ. 1921 էջ 193)

Ե. - Ս. Յակոբայ վարքին հայկական խմբագրութիւնը

Վաւերագիրը՝ որով ներկայիս պիտի գրապինք՝ հրատարակուած է վենետիկոյ Միխիթարեանց «Վարք և վկայաբանութիւնք սրբոց»¹ հաւաքածային մէջ, վկայաբանութիւն սրբոյ Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին տիտղոսով: Տպագրութեան ոչ մէկ ծանուցում կցուած ըլլալով, ստիպուած ենք ենթադրութեամբ բնագիրը նոյն համարիլ:

Սուրբ Յակոբայ վարք մը՝ տեղ տեղ խնդրոյ նիւթ եղող հատուածին յատկանշիչերուն համապատասխանող՝ կը գտնուի ի վենետիկ Սուրբ Ղազարու Միխիթարեան մատենադարանին երկու գրչագիրներուն և մասամբ երրորդի մը մէջ²:

1. Ճատրնտիր Բ, հակայ կիսաթերթ (in folio), մանրագիր ԺԱ - ԺԲ դարու,

Սարգիս, Հայրուկ, Ստեփանոս և այլ օրինակողներէ գրուած: Նորոգուած և նոր կազմուած ստացողներէ՝ որ զայն ձեռք բերած էին ՊԵՆ (1405-6) Թուականին: Վարքին խորագիրն է «Պատմութիւն սրբոյն Յակոբայ, զոր գրեաց Մաղաքիայ աշակերտ Մարտգէի միայնակեցի»:

2. Ճատրնտիր Ե, երկաթագիր, գրուած Երուսաղէմի Ս. Յակոբայ վանքը 1215ին, Լևոն Թագաւորի օրով. «Պատմութիւն սրբոյն Յակոբայ հայրապետի, զոր գրեաց Շաղիտա աշակերտ սրբոյն Մարտգէի ձղևաւորի» խորագրով:

3. Ճատրնտիր Զ, գրութիւն հին՝ այլ անձանցով, գեղեցիկ մանրագրով և գէշ երկաթագրով՝ Մաշկեւորայ վանքի զանազան գրիչներէ: Վարքն հատուած մը կամ հատուածներ կը պարունակէ, առանց խորագրի ինչ որ կը տեսնուի³:

1. Վենետիկ, 1874 էջ 88-107.

2. Զ. Մ. Ազեր, Լեւոնաւոր վարք և վկայաբանութիւն սրբոց, հտ. Ժ. Վենետիկ 1814, էջ 55-57. հմտ. հտ. ԺԱ. Յաւելուած, էջ հա-հր:

3. Պատեղագրին հետեանցով դեռ նոր ստացանք Զ. Ն. Ակինեանի 1914ին հրատարակած «Նիւթեր Հայ վկայաբանութեան ուսումնասիրութեան համար» գործը (Վենետիկ, քաղուած Հանդ. Ամսօրեայէ): Կը բովանդատուի: